

Teksten viering Ekklesia Tilburg | zondag 1 oktober 2023

Ommekeer

Simone Snakenborg

Lied: Soms even 193-I

Inleiding

Goedemorgen, welkom op deze tweede zondag in de herfst, ook wel Israëlzondag genoemd of de Internationale dag van de Koffie.

Vandaag gaat het over zeggen, doen en willen. Pim Fortuyn had twintig jaar geleden een camagneleus. Ik citeer, zonder daarmee zijn politiek program te verdedigen: 'Ik zeg wat ik denk en ik doe wat ik zeg.' Hij heeft die belofte natuurlijk nooit kunnen waarmaken. Maar het vat wel aardig samen met waar het vandaag om draait. We lezen over 'ja'-zeggers die 'nee' doen en 'nee'-zeggers die 'ja' doen. Het gaat over recht en krom en over op je schreden durven terugkeren. We lezen over eigen verantwoordelijkheid en durven leven naar de wetten van de Hemel.

We ontmoeten elkaar ook vandaag weer in een wijngaard, waar gewerkt moet worden, net als vorige week. En ook in de lezing van volgende week staat de wijngaard, symbool van Gods akker, centraal.

Maar laten we allereerst stil worden en van binnenuit ruimte zoeken voor de aanwezigheid van die Ene, bron van Lichtadem, vruchtbare wijnstok.

Gebed

Enige, als het ons even niet lukt
om te kijken en te luisteren
naar onszelf.

Als we verstrikt zitten
in ons herfstweb
van willen en niet willen.

Blaas ons dan zachtjes open
met jouw aanwezigheid.

Als het ons even niet lukt
te voelen wat we zelf nodig hebben
Wees dan aanwezig,
klop aan in ons hart.

Liefdelichaam,
Teder woord,
Geduld,
Trouw.

Lied: Gij wacht op ons 236-I

Eerste lezing: Ezechiël 18, 1-4.25-32 (tekst: NBV)

Lied: Psalm 25 I Naar u gaat mijn verlangen, Heer 18-I

Tweede lezing: Matteüs 21, 23-32 (tekst: NBV)

Overweging

Mensen die het tegenovergestelde zeggen van wat ze van plan zijn te gaan doen. Wie kent ze niet? Politici die toezeggen het klimaat te verbeteren, of de leefomstandigheden voor de armsten in onze samenleving, goudenverkiezingsbeloftes: de kranten staan er bol van. Maar wat kom er uiteindelijk van terecht?

En natuurlijk, soms beloof je iets en dan blijken de omstandigheden toch anders zijn. Zo is het leven. Maar 'ja' tegen iets zeggen en 'nee' doen, het is een breder verschijnsel. Pubers zijn hierin de meester, kan ik je vertellen. Werkgevers noemen dit het 'pocket veto' van hun personeel. Ze geven een werknemer een opdracht. Deze zegt 'ja, ik zal het doen', maar doet vervolgens niets.

Ook in Jezus' tijd bestonden er mensen die 'ja' zeiden en 'nee' deden. Hij gebruikt het als wedervraag in zijn dialoog met de Sandrin, de hogepriesters en de volksoudsten in de tempel van Jeruzalem.

De dag na de 'tempelreiniging' keert Jezus terug om onderricht te geven. Dan wordt hij door de plaatselijke autoriteiten ter verantwoording geroepen. Ze vragen hem: 'Op grond van welke bevoegdheid doet u die dingen?' Zijn antwoord is belangrijk voor hen. Ze hopen op uitspraken waarop Jezus vervolgd kan worden. We zitten in de opmaat naar Goede Vrijdag en Pasen.

Zoals als een goed Jood betaamt, antwoordt Jezus met een wedervraag. 'Waarom wilt u mijn bevoegdheid weten? Aan Johannes de Doper is toch ook niets gevraagd. Kwam zijn opdracht uit de hemel of van de mensen?' Jezus wist dat zij Johannes eigenlijk helemaal niet geloofden, maar dat niet durfden toe te geven. Stel je voor, wat zullen de mensen wel niet denken als we dát zeggen? Want Johannes was volgens het volk een profeet.

Jezus legt de hoge heren daarom het volgende raadsel voor. Een vader wil dat zijn zoons gaan werken in de wijngaard. Zoon 1 zegt 'dat wil ik niet' maar bedenkt zich en gaat later toch. Zoon 2 zegt gehoorzaam 'ja vader, dan zal ik doen' en

uiteindelijk gaat hij *niet*. De vraag is: wie van de twee zoons volgt de wil van de vader?

Nu had ikzelf meteen al een bepaald antwoord in gedachten. Ik vond het een instinker van Matteüs, een strikvraag. Mijn eerste gedachte was namelijk: ze doen allebei niet wat hun vader wenst? Natuurlijk, zoon 1 gaat uiteindelijk wel aan het werk met schoffel en snoeischaar, maar in eerste instantie wil hij niet en dat zegt hij ook eerlijk. Maar wat héb je dan aan zo iemand? Want de volgende keer is het misschien wel andersom en zegt hij 'ja' en doet hij 'nee'? In dat opzicht is hij geen haar beter dan zijn broer die 'ja' zegt en 'nee' doet.

De woorden van Ezechiël hadden me op het spoor gezet van deze gedachte. Ezechiël is een tijdgenoot van de profeet Jeremia en profeteerde vanaf 593 v. Chr. Hij is een profeet in ballingschap. Een groot gedeelte van het volk van Israël was naar Babel weggevoerd. Ezechiël spreekt het verbannen volk aan op zijn eigen verantwoordelijkheden en gedrag. We zijn zelf verantwoordelijk voor wat we doen of nalaten en we kunnen ons niet verschuilen achter de erfenis van onze voorouders. Het Joodse spreekwoord 'Als de ouders onrijpe druiven eten, krijgen de kinderen stroeve tanden?', daar wil Ezechiël nooit meer van horen! De wegen van Enige zijn recht, wij zijn het die ze krom maken met onze geitenpaadjes.

De hogepriesters en de oudsten in de tempel van Jerusalem zijn het duidelijk niet eens met mij. Volgens hen *doet* de eerste zoon de wil van de vader, ook al zegt hij iets anders. En in pragmatische zin hebben zij natuurlijk gelijk. Het werk gebeurt.

Maar welk antwoord ze ook geven, de eerste of de tweede zoon, Jezus ontmaskert hen in beide gevallen. De tempelleiders zijn precies als die twee zonen. Net als bij hen klopt hun spreken, denken en doen niet met elkaar. Ze doen niet wat ze zeggen en ... ze interpreteren de wil van de Vader (de Enige) naar hoe het hen uitkomt. En dat runt dan een tempel, het huis van God, het huis van inkeer en verzoening?

Zoon 1 is het pad gelopen van de ommekeer. Die keerde misschien wel letterlijk op zijn schreden terug richting wijngaard: 'Toch maar even kijken wat ik kan doen?'. Net als tollenaars en hoeren, die Jezus gebruikt in zijn antwoord aan de hogepriesters en volksoudsten: het uitschot van de samenleving. Toen Johannes de Doper de mensen opriep om hun leven te beteren, waren er onder dat uitschot mannen en vrouwen die hiernaar luisterden en handelden. Zij kwamen tot inkeer, gooiden hun leven om en geloofden Johannes wél: ze noemen hem een profeet ... De tempelautoriteiten duidelijk niet. Daarom betreedt dat uitschot de hemel eerder dan de hoogste leiders.

Mooi detail is dat Matteüs zelf, voordat hij zich aansloot bij Jezus, tol hief namens de Romeinse bezetter, dus zelf een tollenaar was. Matteüs had zijn leven radicaal

omgegooid, zijn hart en geest vernieuwd. Hij heeft de ommekeer van binnenuit gevoeld.

Durf jij je te bedenken en op je schreden terug te keren als dat nodig is?
Durf jij voorbij je wil of je 'wil niet' te kijken en te doen wat een ander je vraagt?
Durf jij recht te maken wat krom is?

Want wie recht doet, zal leven in het Eeuwige Licht.
Wie de buitengeslotene binnenlaat,
de kleinen groot maakt,
die leeft in Jezus' naam -
het eigen ego voorbij,
vertrouwend op de rechte wegen
die vanuit de hemel
gaan tot hier op aarde,
oneindig ver.

Moge het zo zijn.

Lied: Te doen gerechtigheid 92-II

Gezongen tafelgebed: Niemand heeft u ooit gezien 80-II

Voorbeden

Acclamatie: Keer u om 3-III

Laten wij bidden:

Voor het uitschot van de samenleving,
De junks, de hoeren, de onaangepasten,
die leven aan de zelfkant van de maatschappij

*Dat hen recht wordt gedaan,
en ze worden geaccepteerd zoals ze zijn.*

Acclamatie: Keer u om 3-III

Voor de leiders van deze wereld
in kerken en kabinetten
die toezeggen en paaien
maar geen herinnering eraan hebben.

*Dat ze doen wat ze zeggen
en zeggen wat ze doen
Vanuit wijsheid, inzicht
en oprechte betrokkenheid*

Acclamatie: Keer u om 3-III

Voor de mensen die wij zijn,
niet altijd woord houdend.
Soms bokkig en eigenwijs,
verdoofd en verblind door onze eigen wil.

*Dat wij open gaan voor de ander
Dat wij durven terugkeren op onze schreden
Om goed te doen.
Om recht te doen.
In Jouw Naam.*

Acclamatie: Keer u om 3-III

Slotwoord

‘Ja’ zeggen of ‘nee’ zeggen, allebei is goed op zijn tijd en nodig. ‘Nee’ is nodig om je grenzen te bewaken - en dan ook ‘nee’ doen. Voor mij is dat een heel leerproces.

Het woord ‘ja’ geeft optimisme en levenskracht. Ik kwam een hele mooie omdenker over ‘ja’ tegen, die ik graag met jullie deel als nabrander.

‘ja’ als levenshouding is het krachtigste instrument dat wij tot onze beschikking hebben. Het principe is zó simpel, dat het niet anders kan zijn of juist de simpelheid maakt dat veel mensen de effectiviteit ervan onderschatten. ‘Ja’ is de meest natuurlijke houding. Het is het woord dat gelijk staat aan alles wat leeft, de energie in de natuur, het verlangen van de mens, een rivier die naar beneden stroomt, een zwangere regenwolk, een zomerse stortbui, het plezier waarmee kinderen aan het einde van een schooldag een pleintje oprennen, de oerkracht waarmee een nieuwe mens geboren wordt. Leven is ‘Ja’.

Zegenwens

Met deze mooie gedachte nodig ik je ten slotte uit om te komen staan om samen te vragen om de zegen van de Eeuwige.

Dat de kleintjes groot worden,
de zwakken sterk,
de armen rijk,
de vertrapten een voetspoor van inspiratie.

Dat de bedroefden zullen lachen,
de daklozen huizen bouwen,
de eenzamen zich verzamelen,
de sceptici zullen dromen

in een stad van vrede.

Moge dat een zegen zijn
voor ons allemaal.

In de naam van de vader, zoon, H. Geest - Amen

Slotlied: Deze wereld omgekeerd 2-II